

грамми для карооке в певних межах можуть застосовуватися на заняттях з дітьми.

Фонограми-"плюсовки" слід вважати неприйнятними, оскільки вони створюють передумови для того, щоб дитина не так училася співати, як копіювала манеру (не завжди бажану) того або іншого виконавця. Варто давати слухати взірцеві варіанти виконання твору. Фонограми, опрацьовані з метою "приглушення" вокальної партії, в обмеженій кількості можуть бути прийнятними. Проте не кожний учитель музики здатний переробити на комп'ютері "плюсовку" таким чином.

Електронний акомпанемент з прописаною на інструменті мелодією буде корисним для співаків-початківців, для роботи з класом. Звучання мелодії сприятиме скорішому засвоєнню пісні, допоможе виправити недоліки інтонації, проте не буде нав'язувати певну естрадну манеру, яка може зашкодити співакам-початківцям в опануванні власним голосом.

Фонограму можна записати власноруч за допомогою синтезатора або ж на комп'ютері, застосовуючи нотні редактори. Останні фонограми потребують доопрацювання за допомогою програм "Cubase" або "Nuendo", хоча часто застосовуються "саморобні" міді-файли і, слід зазначити, як робочий акомпанемент вони цілком себе виправдовують. З нотних редакторів найбільш прийнятними є "Finale" і "Sibelius". Безумовно, завжди треба дбати про якість акомпанементу. Фонограма може бути простою, проте вона не повинна викликати посмішки дітей, які легко помічають її серйозні недоліки. До слова, хороший результат дає колективне створення фонограми, коли акомпанемент записують діти разом з учителем. Брак часу обмежує можливості подібної творчої роботи, тому її варто здійснювати в гуртках.

Таким чином, спів під фонограму сприяє ритмічному співу, розвиває відчуття темпу, моментів вступу, навчати-ме учнів запам'ятовувати фіксовану швидкість руху, формувати навички співу в мікрофон. Проте музикальність учня залишиться обмеженою, якщо на уроках не буде запроваджено живого акомпанементу, оскільки саме "живе" виконання торкає всі "душевні струни" співака, передає специфіку його бачення художнього образу. У розучуванні й роботі над піснею бажано поєднувати фонограму з інструментальним супроводом.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бороздин А.* Карооке на уроке // Музыка в школе. – № 5. – 2006. – С. 69–72.
2. *Грушевич М.* Комп'ютер у музичній освіті – необхідність, загроза чи надія? // Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції : теоретичні та методичні засади розвитку : тези міжнародної наукової конференції 3 червня – 2 липня 2004 р. – Київ – Суми, 2004. – С. 241–244.
3. *Живайкин П.* Синтезатор – основной элемент общего музыкального образования в будущем // Музыка в школе. – № 1. – 2005. – С. 4–9.
4. *Когоутек Ц.* Техника композиции в музыке XX века. – М. : Музыка, 1976. – С. 367 с.
5. *Орлова О.* Мюзикл – это здорово // Музыка в школе. – № 6. – 2006. – С. 60–61.
6. *Тарапата-Більченко Л.* Філософія музики в педагогічній інтерпретації // Мистецька освіта в контексті європейської інтеграції : теоретичні та методичні засади розвитку : тези міжнародної наукової конференції 3 червня – 2 липня 2004 р. – Київ – Суми, 2004. – С. 37.

УДК 372.878

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МУЗИКИ

Оксана Матюшенко,
учитель музики ЗОШ № 27 (м. Рівне)

Автор надає приклади застосування інтерактивних методів роботи на уроках музичного мистецтва в основній школі.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, урок музики, основна школа.

У педагогічній літературі розроблено теоретичні та методичні засади використання інтерактивного навчання школярів (Пометун О. Поспелкіна І. та ін.). Проте це питання недостатньо висвітлено щодо викладання музики в загальноосвітній школі. Тому метою статті є розгляд

інтерактивних технологій на уроках музичного мистецтва в середніх класах, що дасть змогу урізноманітнити методику викладання цього предмета.

Поняття "інтерактивність", "інтерактив" запозичено з англійської мови: *inter* – поміж, серед, взаємо-, *act* –

діяти, отже, *interakt* – взаємодіяти. Інтерактивність у навчанні можна трактувати як взаємодію учнів, спілкування їх у режимі бесіди, діалогу, спільної дії. Отже, інтерактивними методами можна називати такі, застосування яких призводить до активної дії учасників навчального процесу, вони постійно щось здійснюють – говорять, моделюють, пишуть, малюють тощо, тобто виступають не тільки слухачами, спостерігачами, а й беруть активну участь у процесі.

Інтерактивні технології можна представити як різновид активних методів навчання, яке відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. У сучасному світі інтерактивні методи є надзвичайно затребуваними, оскільки одній людині неможливо знати все, навіть у якійсь вузькій галузі знань. Необхідними є такі навички, як уміння орієнтуватися у джерелах інформації, розуміти сутність речей, осмислювати ідеї та концепції й уже на основі цього трактувати інформацію та застосовувати в конкретних умовах, формулювати й відстоювати особисту думку. Саме цьому сприяють інтерактивні технології.

Інтерактивні технології потребують певної зміни життя класу, а також значної кількості часу для підготовки і для учнів, і для педагогів. Починати треба з їх поступового застосування. Спочатку варто використовувати найпростіші – робота в парах, малих групах, "мозковий штурм". Коли в учителя й учнів з'явиться досвід подібної роботи, такі заняття проходитимуть набагато легше, а підготовка не потребуватиме багато часу.

Для ефективного застосування інтерактивних технологій педагог повинен старанно планувати свою роботу з метою:

- дати завдання учням для попередньої підготовки: прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання;
- підібрати для уроку або заняття такі інтерактивні вправи, які дали б учням "ключ" до засвоєння теми;
- під час виконання інтерактивних вправ дати учням час подумати над завданням, щоб вони сприйняли його серйозно, а не механічно виконали;
- на одному уроці можна використовувати декілька інтерактивних вправ;
- дуже важливо провести спокійне глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи;
- проводити швидкі опитування з різноманітних матеріалів теми, які не були пов'язані з інтерактивними завданнями.

Найвідоміші форми інтерактивних методів – "велике коло", "акваріум", "мозковий штурм", "мікрофон", "ажурна пилка" – ефективно можна використати на уроках музичного мистецтва в основній школі.

Метод "Мікрофон" застосовується в ситуаціях, які потребують від учнів швидкої відповіді. Висловлюючи свою думку, учні відповідають по черзі, тримаючи в руці мікрофон. Мікрофон може бути уявним, але бажано використовувати справжній або предмет, що його імітує, оскільки його наявність надає перевагу – має право відповідати тільки той учень, у якого в руці мікрофон, усі інші не можуть говорити, кричати з місця, а можуть тільки слухати. Цей метод добре використовувати на всіх етапах уроку. У 7-му класі (тема "Корифеї світової музики") можна запропонувати кілька варіантів застосування цього методу. Наприклад, у процесі сприймання музики, на етапі перевірки вивченого матеріалу чи закріплення знань:

1 варіант. *Що ви знаєте про В.А.Моцарта?* Учні відповідають по одному реченню, передаючи один одному мікрофон. У такий спосіб можна виявити, що саме запам'ятали семикласники з попереднього уроку про Симфонію № 40, ч. 1: історію написання, характер музики, темп, динаміку тощо.

2 варіант. *Дайте характеристику прослуханій музиці.* Можна поділити клас на три групи: I ряд відповідає про характер музики, II ряд добирає слова-характеристики, що найбільш близькі до визначення темпових особливостей твору, III ряд розповідає про почуття, які хотів передати композитор.

3 варіант. *Візьміть інтерв'ю.* Мікрофон буде в одного учня-"кореспондента", який братиме інтерв'ю в однокласників.

4 варіант. *Продовжіть речення:* Й.С.Бах написав такі твори... (продовжують учні).

Метод "Мікрофон" ефективний і у вокально-хоровій роботі на етапі розспівування, ознайомлення та виконання пісні:

1 варіант. Учитель пропонує проспівати коротку послівку з 3–4-х нот на якусь голосну. Кожен учень по черзі співає послівку в мікрофон від різних нот, а клас повторює (відбувається чергування сольного й колективного співу).

2 варіант. *Охарактеризуйте пісню, яку щойно прослухали* ("Киеве мій", муз. І.Шамо; 6-й клас, тема: "Краса української музики"). Учні по черзі висловлюють свої думки.

– А як би ви виконали цю пісню? (*Школярі відповідають одним словом, передаючи один одному мікрофон*).

Метод "Займи особисту позицію" доцільно використовувати в роботі з учнями 7–8-х класів під час проведення дискусії на проблемні теми, у ході якої вони демонструють різні, часто протилежні, думки, висвітлюють їх під різним кутом зору. Наведемо приклади застосу-

вання методу у 8-му класі (тема "Що означає сучасність у музиці"). Клас розподіляється на дві групи: I група переконує однокласників, що музика Й.С.Баха не є сучасною, обґрунтовує і аргументує цю думку. II група переконує першу, що музика композитора є сучасною. У процесі ведення дискусії бажано використовувати два плакати або дві половини дошки, де записуються твердження обох груп.

Використовуючи цей метод, учитель повинен бути готовий до будь-яких запитань, постійно підтримувати дискусію і в разі необхідності допомогти довести її до завершення.

"Прес-метод" є необхідним у ситуаціях, коли виникає суперечливе питання, на яке необхідно стисло відповісти, пояснити свою думку. Приклад застосування "прес-методу" у 8-му класі (тема "Духовність музики"): на кожну парту роздаються картки зі словами *книги, любов, спорт, їжа, музика* та ін. За якийсь час учні повинні довести, що ці речі важливі для духовного зростання людини. Кожен учень починає своє твердження так: "Я вважаю, що спорт важливий для духовного зростання людини, тому що... (аргументація своїх думок). Наприклад... (наводять факти, які підтверджують цю думку). Після того, як всі обґрунтують свою точку зору, вчитель підсумовує думки або може доручити це учням.

Метод "Ажурна пилка" дає можливість учням самостійно вивчити нову тему, велику за обсягом, а також бути активними учасниками процесу засвоєння інформації, а не пасивними слухачами. Цей метод дієвий під час вивчення життєвого та творчого шляху композитора. Його можна використовувати, починаючи з 6-го класу.

Для роботи потрібні: по шість карток синього кольору, червоного, білого, жовтого, зеленого. Кожен учень отримує окрему картку. Формуються групи за кольорами. Потім учитель роздає заготовлений заздалегідь і поділений на частини матеріал для опрацювання кожній групі. За певний проміжок часу групи опрацюють інформацію. Коли відведений час спливає, формуються інші групи – за числами. У цих групах учні по черзі розповідають, що засвоїли під час роботи в попередній групі. Таким чином, кожна дитина бере активну участь у вивченні матеріалу. По завершенні вчитель перевіряє опрацьований матеріал. Перевірку можна робити декількома способами: фронтальне опитування; анкетування; застосування методу "мікрофон". Ще один спосіб перевірки – рольова гра "Прихід на урок композитора", наприклад, В.А.Моцарта (7-й клас, тема: "Корифеї світової музики"), або Й.Гайдна (7-й клас, тема: "Загальнолюдські почуття

в музиці"). Учні зреагують та запам'ятають більше, коли запитання їм буде задавати сам "композитор" (переодягнений учень або актор). Якщо цей метод використовувати на уроці, то така сцена потребує ретельної підготовки.

Метод "Коло ідей" залучає всіх дітей до дискусії. Він добре спрацьовує, коли учні характеризують прослухану музику. Вчитель ділить клас на групи, наприклад: "психологи", "музичні критики", "художники", "режисери", "журналісти". Вони отримують свої завдання: "*журналісти*" перед слуханням музики опрацьовують матеріал про композитора, його життєвий та творчий шлях; "*музичні критики*" характеризують прослухану музику, її характер, темп, динаміку тощо; "*психологи*" дають оцінку психологічному стану композитора в момент написання твору, розкривають почуття, які композитор хотів передати слухачам; "*художники*" малюють уявну картину прослуханої музики, "*режисери*" створюють короткий сценарій подій майбутнього фільму, "навіяного" такою музикою. Після прослуховування музичного твору вчитель нагадує завдання й дає час на обговорення в групах. Представники кожної групи сідають у коло та презентують результати своєї роботи.

Метод "Рольової гри" є ефективним під час виконання вивченої пісні. Між учнями розподіляються ролі персонажів, про яких розповідається в пісні. Для більшої переконливості акторської гри учні використовують атрибути, що даються їм на вибір: маски, головні убори, предмети тощо. Не потрібно чекати від дітей великої акторської майстерності, головне, що розіграна у ролях пісня запам'ятовується їм надовше.

Для того, щоб всі діти взяли активну участь у виконанні пісні, клас можна розділити на хорову та оркестрову групи. Хорова група співає, а оркестрова група акомпанує однокласникам на шумових інструментах.

Таким чином, запропоновані вище методи на уроках музичного мистецтва, окрім формування мистецьких компетентностей, розвитку творчого мислення, сприяють ще й формуванню навичок культури спілкування між учнями, а саме: вміння вести дискусію, брати участь у обговореннях, відстоювати свою точку зору, йти на компроміси, працювати в колективі, взаємодіяти з іншими при виробленні спільних рішень, – тобто рис, необхідних сучасним молодим людям у професійному та особистому житті в соціумі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. – К., 2007. – 144 с.
2. Поспелкіна І. Інтерактивні технології навчання // Початкова освіта. – 2006. – № 44 (380).